

# Lidi i přírodu pomůže ochránit před světelným znečištěním nová norma

6.2.2023 - | Ministerstvo životního prostředí ČR

**Světelné znečištění neboli světelný smog je soubor všech nepříznivých účinků, které s sebou přináší umělé osvětlení. Jedná se o stále významnější celosvětový problém, jehož dopady můžeme pozorovat na lidském zdraví, životním prostředí nebo třeba na viditelnosti noční oblohy. V českém prostředí přinese zlepšení nově vydaná česká technická norma, která určuje parametry šetrného svícení, minimalizující nepříznivé dopady umělého světla.**

Míra umělého osvětlení v noci stoupá nebývalým tempem, podle časopisu Science téměř o 10 % ročně. Aktuálně více než 80 % světové a více než 99 % evropské populace žije v noci pod osvětlenou oblohou.

*„Venkovní osvětlení patří do veřejného prostoru od konce 19. století, každodenní život si bez něj dnes představíme už jen těžko. Ne vždy je však venkovní osvětlení nastaveno optimálně a v případě, že dopadá mimo osvětlované oblasti, se stává problematickým. Takové světlo může rušit obyvatele, negativně ovlivňovat životní prostředí nebo narušovat bezpečnost. Ministerstvo životního prostředí se proto rozhodlo nalézt účinný nástroj a poskytnout právní ochranu občanům České republiky,“ uvedl náměstek ministra životního prostředí Petr Hladík (KDU-ČSL). Nová česká technická norma ČSN 36 0459 – Omezování nežádoucích účinků venkovního osvětlení vyšla 1. února 2023 a o měsíc později se stane účinnou.*

## Působnost normy

Parametry normy se vztahují na pět aplikačních oblastí: osvětlení pozemních komunikací (silnice, parkoviště, chodníky, cyklostezky), osvětlení venkovních pracovišť (sklady, haly, letiště), osvětlení venkovních sportovišť (stadiony, sjezdovky), architektonické osvětlení (památky, umělecká díla) a reklamní osvětlení (billboardy, LED panely). Týkají se tedy i trvalého venkovního elektrického osvětlení, ale na druhou stranu se nevztahují na dočasné venkovní osvětlení jako na vánoční osvětlení nebo kulturní akce. Stejně tak norma nereguluje vnitřní osvětlení, a to ani tehdy, pokud proniká do venkovního prostoru.

## Právní závaznost ve stavebním zákonu

Norma jako taková není právně závazná, závaznými se její parametry stanou v případě, že na ně odkáže právně závazný dokument, tedy zákon, vyhláška, nařízení vlády, smlouva apod. V případě této normy by to měl být prováděcí předpis ke stavebnímu zákonu, který je v gesci Ministerstva pro místní rozvoj. *„V současné době se jedná o nejambicióznější požadavky v rámci existujících evropských norem. Požadavky musejí odpovídat současnému stavu techniky, tj. musejí být realizovatelné, a to ve všech situacích, které se v praxi mohou objevit. Z toho důvodu také stanovení konkrétních hodnot předcházela podrobná analýza českého, ale i evropského trhu. Předpokládá se, že trend zpřístupňování šetrnějších řešení na trhu bude pokračovat, proto se počítá s pravidelnou revizí dotčených požadavků v normě,“ dodal náměstek Hladík. V praxi bude norma sloužit jako vodítko při instalaci nového nebo při rekonstrukci stávajícího osvětlení, a to ve všech aplikačních oblastech, které norma zahrnuje. Příkladem může být její použití při rekonstrukci soustavy veřejného osvětlení (VO), pro jejíž realizaci bude obec tyto požadavky vyžadovat ve smlouvě s osloveným projektantem. Ten se jimi při navrhování soustavy VO bude muset řídit. V případě využití peněz z*

*Modernizačního fondu (administrovaného Státním fondem životního prostředí ČR) či Národního plánu obnovy (pod Ministerstvem průmyslu a obchodu) bude splnění požadavků této normy pravděpodobně podmínkou pro získání dotace.*

## **Zóny světelného prostředí**

Dokument je založený na principu rozčlenění území České republiky do pěti zón světelného prostředí (Z0-Z4) podle jeho citlivosti na světelné znečištění. Nejprísnejší požadavky na světelné zdroje jsou na nezastavěná území, která se dělí na chráněné oblasti (Z0) a ostatní nezastavěná území (Z1).

Zastavěná území se dělí podle velikosti obce. V malých obcích může být pouze zóna Z2, ve větších obcích (se statutem město, městys) Z2 a Z3, v největších obcích (statutární města a Praha) zóny Z2, Z3 a Z4. Požadavky na zónu Z4 jsou nejmírnější, jedná se o velmi světlé prostředí.

*„Při definování zón byl brán ohled na české prostředí, pro které je charakteristická hustá struktura osídlení a velký podíl malých sídel s významnou vazbou na volnou nezastavěnou krajinu. Chtěli jsme zajistit nejvyšší stupeň ochrany zejména v přírodních, tedy nezastavěných územích,“ vysvětlil náměstek Hladík s tím, že pro jednotlivé zóny norma určuje horní limity světelně-technických parametrů tak, aby byly vytvořeny dostatečné světelné podmínky pro konkrétní činnosti, ale zároveň také omezeny nežádoucí účinky světla na okolní prostředí. „Toho je možné docílit například pomocí regulace barvy světla, intenzity, nebo směřováním světelného toku,“ doplnil Hladík.*

## **Navazujeme na úspěchy českého předsednictví**

V loňském roce se v Hvězdárně a planetáriu Brno uskutečnil mezinárodní workshop Světelné znečištění 2022 pod hlavičkou českého předsednictví EU. Zástupci evropských států, Evropské komise, Mezinárodní asociace pro oblasti Tmavé oblohy, Evropské agentury pro životní prostředí i představitelé vědecké obce sdíleli své zkušenosti s řešením problematiky a diskutovali nad ověřenými i novými postupy, skrze které se daří dostat problém pod kontrolu. Jedním z témat bylo i použití norem jako účinného nástroje pro snižování světelného znečištění, což se odrazilo i v textu přijaté Brněnské výzvy pro snížení světelného znečištění v Evropě (Brno Appeal to reduce light pollution in Europe).

## **Zhasli Brno a upřednostnili teplejší osvětlení**

Jak moc je noční osvětlení intenzivní si v dubnu roku 2021 vyzkoušeli obyvatelé Brna, když vypnuli 40 tisíc lamp veřejného osvětlení. *„Tento pokus nám odhalil, kolik světelného smogu vyprodukují právě lampy a kolik třeba výlohy nebo osvětlená parkoviště. Podle leteckého snímkování jsou hlavním světelným znečišťovatelem reklamní billboardy nebo lampy podél železničních tratí,“ uvedl náměstek primátorky města Brna Jaroslav Suchý (KDU-ČSL), který má v gesci životní prostředí.*

O rok později došlo v Brně k dalšímu posunu. Vedení města schválilo dokument s názvem Doporučená svítidla pro veřejné osvětlení, ve kterém mimo jiné stanovili maximální intenzitu osvětlení a upřesnili technické parametry. Změna nastala nejenom u minimální, ale také maximální osvětlenosti jednotlivých míst, rovnoměrnosti osvětlení nebo omezení oslnění řidičů a chodců. Město stanovilo rovněž maximální intenzitu světla na fasádách budov, zejména pak po dvaadvacáté hodině a určilo podmínky na výběr svítidel pro veřejné osvětlení. *„Kromě zajištění větší bezpečnosti byl cílem také hospodárný provoz,“ dodal náměstek Suchý.*

Při vylepšování veřejného osvětlení se navíc Brňané mohli díky Technickým sítím Brna rozhodnout, jakým odstínem barev chtějí osvětlit parky. *„Lidé vybírali ze čtyř variant světla, které mohli vidět v parku Lužánky. Velká většina lidí hlasovala pro to nejteplejší světlo. Názor Brňanů slouží jako cenný podklad při úpravách veřejného osvětlení v Brně tak, aby mohli místní opět vidět hvězdné nebe,“*

*doplnil Suchý.*

Na webu Ministerstva životního prostředí je k dispozici rubrika Světelné znečištění, včetně informací o ostatních aktivitách ministerstva. Informace o normě jsou také k nalezení na webových stránkách České agentury pro standardizaci.

Na webu Ministerstva životního prostředí je k dispozici rubrika Světelné znečištění, včetně informací o ostatních aktivitách ministerstva. Informace o normě jsou také k nalezení na webových stránkách České agentury pro standardizaci.

[https://www.mzp.cz/cz/news\\_20230206\\_Lidi-a-prirodu-pomuze-ochranit-pres.svetelnym-znecistenim-nova-norma](https://www.mzp.cz/cz/news_20230206_Lidi-a-prirodu-pomuze-ochranit-pres.svetelnym-znecistenim-nova-norma)